

**Stjepan Zimmermann, O hrvatskoj filozofiji i kulturi
(prir. Ivan Čehok), Hrvatska sveučilišna naklada,
Zagreb, 2001.**

Jolić, Tvrtko

Source / Izvornik: **Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine, 2001, 27, 354 - 356**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:261:958718>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Institute of Philosophy](#)

Treći dio, »Pretisci i prijevodi Bedekovićevih djela«, sadržava pretiske Bedekovićevih triju drama, prijevod na hrvatski standardni jezik drame *Joseph*, pretisak prijevoda drame *S. Bernardus* (prijevod je na kajkavskom narječju, a dramu je preveo i objavio Josip Vračan 1815. godine). Taj njegov prijevod također se predočuje i u transkripciji (suvremenom latiničnom grafijom). Na kraju trećeg dijela nalazi se i pretisak drame *S. Justinus* na latinskom jeziku jer, kao što sam već spomenula, prijevod na hrvatski jezik tek treba ugledati svjetlo dana.

U četvrtom, posljednjem dijelu knjige predočena su u pretisku djela *Exercitatio Philosophica in primam Newtoni regulam*, neki dijelovi *Tractatus de incertitudine scientiarum* te neki dijelovi *Sermones ad suos in Theologia auditores*.

Primarna intencija ove knjige bila je prikazati Kazimira Bedekovića kao teološkog, filozofskog i dramskog pisca 18. stoljeća. Autor ne samo da je uspio u toj svojoj namjeri već je na studiozan način, služeći se pritom faktografskim podacima, ukazao na europski značaj jednog od naših najznačajnijih latinista 18. stoljeća, dajući hrvatskim filozofima, teolozima, znanstvenicima te teatrolozima nove spoznaje koje će ih, nadajmo se, potaknuti na daljnja istraživanja sveukupnog opusa Kazimira Bedekovića te mu tako osigurati mjesto koje je zaslužio u povijesti hrvatske filozofije, teologije i hrvatsko-europske teatrologije.

ALICA BAČEKOVIĆ

Stjepan Zimmermann: O hrvatskoj filozofiji i kulturi (prir. Ivan Čehok), Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001.

Sudbina filozofskog djela Stjepana Zimmermanna prati sudbinu svojega autora. To se najbolje da uočiti pogleda li se bibliografija njegovih objavljenih radova u kojoj je s bar po jednim djelom zastupljena svaka godina između 1918. kada izlazi njegova *Opća noetika* pa do 1945. i knjige *Putem života* (izuzetak su godine 1925. i 1931). To razdoblje iznimno žive intelektualne i javne djelatnosti Stjepana Zimmermanna, kada djeluje na Sveučilištu, Akademiji i Matici hrvatskoj, naglo se prekida 1945. godine zbog političkih prilika, kad mu je zabranjeno javno istupanje, a njegovo bogato djelo gotovo u potpunosti nestalo s obzora znanstvene javnosti. Da pri tom »zaboravu« nije bila riječ o znanstvenim razlozima i kriterijima kojima njegovo djelo nije odgovaralo, svjedoči i simpozij u HAZU posvećen Zimmermannu (2000. g.) kao i radovi Ivana Čehoka koji je i priređivač knjige *O hrvatskoj filozofiji i kulturi*.

U knjizi je sakupljeno dvanaest Zimmermannovih članaka koji su podijeljeni u tri cjeline: »O hrvatskoj filozofiji«, »Hrvatska kultura i Europa« i »Na putu života«. Prema riječima priređivača iz »Pogovora« ova podjela prikazuje tri vidika Zimmermannove ideje nacionalne filozofije i kulture. Prvi vidik prikazuju razvitak misli na

narodnom jeziku preko značajnih mislitelja, drugi društvene prilike s kojih se razmatra i prosuđuje, a treći je vidik pojedinca u društvenom životu (»Pogovor«, u: *O hrvatskoj filozofiji i kulturi*, str. 316).

Prvi dio knjige počinje tekstem »Filozofija u Hrvatskoj, zastupana po svećeničkom staležu – kroz tisuću godina« u kojemu Zimmermann daje sinoptički pregled kršćanske filozofije na području Hrvatske od vremena pokršćavanja Hrvata pa do suvremenog neoskolastičkog pokreta u kojemu je i sam značajno sudjelovao. Zimmermannov je stav da je povijest filozofije u Hrvata najtežnje povezana s djelovanjem Crkve, jer je kršćanstvo najduže i najsnažnije utjecalo na oblikovanje hrvatskog nacionalnog bića (str. 12). Iz toga kruga niknuli su i velikani hrvatske i europske filozofije i znanosti čije djelo Zimmermann obrađuje u tekstovima »Juraj Dragišić kao filozof humanizma« i »Boškovićev filozofski nazor o svijetu«. Istražujući dostignuća Dragišića i Boškovića, prvenstveno u kontekstu europske znanosti i kulture, Zimmermann pokazuje da je hrvatska kultura, kojoj je filozofija sastavni dio, ravnopravna s drugim europskim kulturama, dokazujući tako da nisu u pravu oni koji tvrde da je znanost privilegija velikih naroda i da mali narodi tu nemaju što tražiti (str. 59 i 77).

Krajem 19. i početkom 20. stoljeća napredak znanosti poput biologije i fizike naišao je na snažnu reakciju u filozofiji. Odjek tih zbivanja u Europi kod nas se uglavnom očitovao u sukobu materijalističkog i idealističkog/humanističkog nazora na svijet. Jedan od žesćih sukoba na toj liniji bio je spor Antuna Bauera i Bogoslava Šuleka, kojemu je značajnu pozornost posvetio i Zimmermann u tekstu »Bauer kao filozof« (više o toj polemici vidi u T. Bracanović, »Problem naravi ljudskog duha u sporu Bogoslava Šuleka i Antuna Bauera« u *Scopus* 13/14, str. 15–27). Bauerova filozofska pobjeda u tom sukobu po Zimmermannu je i pobjeda nad ateizmom kojemu je materijalizam jedan oblik. Drugi oblik ateizma, protiv kojega se ovaj put bori sam Zimmermann, jest voluntarizam. Kritika teze koja je izrečena u raspravi Alberta Bazale »Metalogički korijen filozofije« da je vrijednost spoznaje uvjetovana voljnim kriterijima srž je teksta »O Bazalinom voluntarizmu«. Zimmermannov je stav da voluntarizam vodi u relativizam, što on pobija zastupajući ideju da je razumu moguće upoznati objektivnu ili apsolutnu istinu (str. 124). Borba protiv ateizma u njegovu marksističkom obliku tema je teksta »Suvremeni ateizam i kršćanstvo«, dok je borba protiv loše znanosti, tj. protiv sumnjivih znanstvenih kriterija tema rada »U naučnu obranu«. Dio posvećen hrvatskoj filozofiji priređivač je zaokružio Zimmermannovom recenzijom knjige *Die Problematik der Religionen* Wilima Keilbacha.

Drugi dio knjige obuhvaća tekstove »Kako će filozofija kulture prosuđivati našu sadašnjost«, »Europski život« i »Moralna vrijednost Europe«. Sva tri teksta napisana su za vrijeme Drugog svjetskog rata (priređivač ih donosi u izvornom, korijenskom pravopisu) i obrađuju aktualna događanja u Europi i u Hrvatskoj. Kao filozofu kulture Zimmermannu je primarni cilj istražiti kulturnu pozadinu i uzroke rata te otkriti činjenice na kojima se temelji pravo na samostalnost hrvatske države. Ne odričući vrijednost različitih tada vladajućih ideologija u Europi (socijalizma, kapitalizma, nacionalizma), barem ne njegovih javno proklamiranih ideala, Zimmermann uzrok rata vidi u neprimjenjivanju tih ideala u konkretnom svakodnevnom životu. Ni kršćanstvo kao

bitna odrednica europskoga života nije pošteđeno Zimmermannove kritike. Po njemu rješenje krize ovisi o čudorednim snagama koje pokreću društveni život Europe (str. 249). U tom sklopu rješava se i pitanje samostalnosti Hrvatske. Sudbina pojedinih naroda, pa tako i hrvatskog, osniva se na »moralnoj valjanosti, kojom državni stroj stvara volju naroda za obranu svoga prava na nezavisni život« (str. 263, istaknuo Zimmermann). Takvim stavom, kao i zalaganjem za kršćanski moral, Zimmermann je naišao na osudu tadašnjeg ustaškog režima kao i progon od strane komunista nakon rata.

Razmotrivši tako pitanje nacionalne filozofije i kulture treći dio knjige naslovljen »Na putu života« tematizira pojedinca u kojemu ta pitanja dolaze do razumijevanja. To je svojevrsna filozofska autobiografija u kojoj Zimmermann opisuje svoj filozofski razvoj i razloge zbog kojih se odlučio slijediti kršćansku neoskolastičku filozofiju kao i sukobe u kojima je zbog toga morao sudjelovati. Zaokruživši ovako ovo izdanje priređivač Ivan Čehok opravdao je koncepciju kojom se vodio pri izboru tekstova. Jedina zamjerka mogla bi se uputiti zbog nenavodenja bilješki uz tekstove koje bi čitatelja obavijestile o godini nastanka i eventualnog objavljivanja dotičnog teksta. Taj je proput međutim za neke tekstove priređivač ispravio u »Pogovoru«. I na kraju, posebno valja istaknuti kratki uvod fra Bonaventure Dude koji toplim i dirljivim riječima govori o Stjepanu Zimmermannu kao svome učitelju.

TVRTKO JOLIĆ